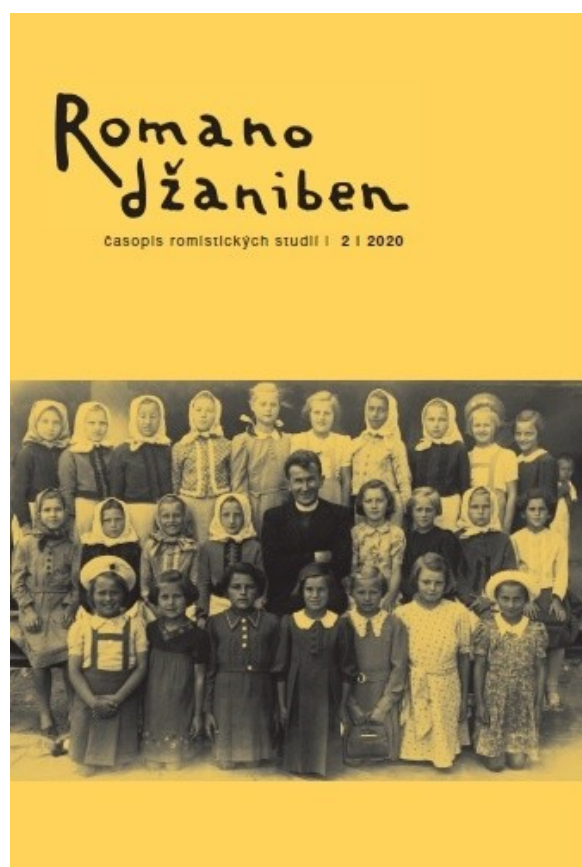
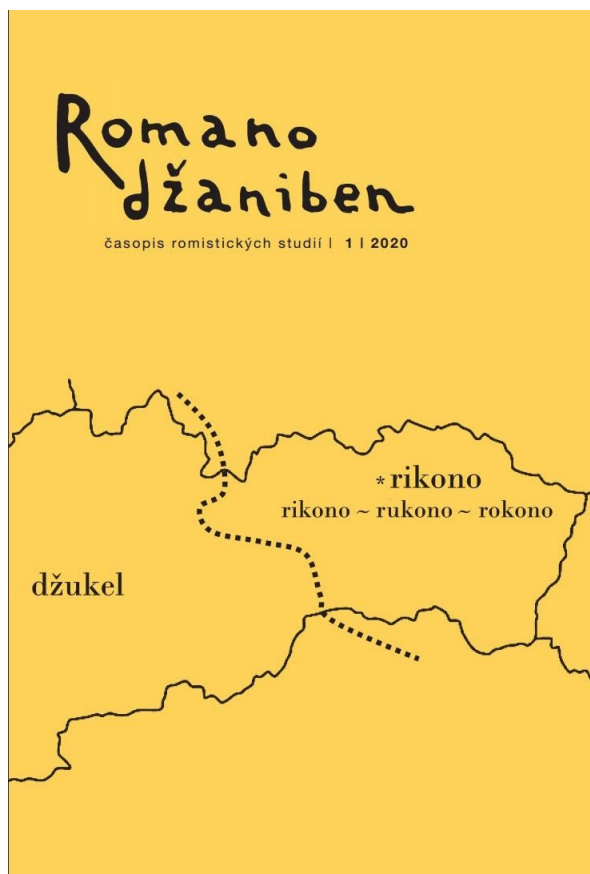

ROMANO DŽANIBEN, z. s.

VÝROČNÍ ZPRÁVA

ZA ROK 2020

Biskupcova 1866/85
130 00 Praha 3
IČO: 62941305 DIČ: CZ 62941305
č. ú. ČSOB 161582339/0300
ředitelka spolku: Mgr. Lada Viková
email: dzaniben@email.cz
www.dzaniben.cz

Obsah výroční zprávy

Spolek Romano džaniben	3
Časopis Romano džaniben	4
Historie časopisu	4
Současnost časopisu	4
Složení výkonné redakce 2020	5
Redakční rada časopisu Romano džaniben	5
Struktura časopisu	7
Personální zázemí spolku 2020	8
Časopis Romano džaniben v roce 2020	11
Romano džaniben – 1/2020	13
Romano džaniben – 2/2020	15
Financování časopisu	18
Další aktivity spolku v roce 2020	19
Romistické utopie	20
Dějiny Romů ve výuce	21
Propagace	24
Zhodnocení roku 2020	25

Spolek Romano džaniben

Posláním spolku Romano džaniben je rozšiřovat povědomí o historii, jazyce a kultuře Romů mezi odbornou i širokou veřejností především prostřednictvím publikační a vzdělávací činnosti, a přispívat tak k překonávání bariér plynoucích ze vzájemné neznalosti.

Historie spolku, dříve sdružení, sahá do roku 1994, kdy přední česká indoložka a romistka Milena Hübschmannová se svými přáteli založila Nadaci Romano džaniben. Ta od roku 2005 do roku 2013 existovala pod názvem o. s. Romano džaniben a k 1. 1. 2014 se stala spolkem.

Téměř výhradní činností Romano džaniben bylo do roku 2005 vydávání stejnojmenného časopisu romistických studií, od roku 2005 se pak věnuje i dalším projektům, většinou edičního a vzdělávacího charakteru.

Časopis Romano džaniben

Časopis romistických studií

Časopis Romano džaniben je jediným recenzovaným periodikem v Česku, které se systematicky věnuje jazyku, historii a kultuře Romů v nejšířším slova smyslu. Snaží se publikovat podložené a fundované informace z celého spektra humanitních oborů. Vedle odborných textů věnuje Romano džaniben prostor i autorské tvorbě romských literátů, portrétům romských osobností a umělců, recenzím a anotacím odborné romistické literatury a beletrie romských autorů.

Historie časopisu

U zrodu tohoto romistického časopisu v ČR stála doc. Milena Hübschmannová, zakladatelka romistiky na FF UK v Praze, se svými přáteli. Ti se také na podobě časopisu výrazně podíleli, jmenovitě (řazeno abecedně): Zbyněk Andrš, Ruben Pellar, Hana Šebková, Anna Žigová a Edita Žlnayová. Skladba Redakční rady a technické redakce se v průběhu let obměňovala. Časopis vychází nepřetržitě od roku 1994, do roku 2002 měl čtvrtletní periodicitu, jednotlivá vydání čítala v průměru 100 stran. Výraznější změny zaznamenal časopis v roce 2002, kdy o. s. Romano džaniben začalo na jeho vydávání spolupracovat s nakladatelstvím G plus G. Od té doby časopis vychází pololetně v průměru o 170 stranách a má současnou grafickou podobu, od prvního čísla roku 2012 pouze došlo k návratu k původnímu, menšímu formátu. Milena Hübschmannová redakci časopisu vedla celých 11 let do roku 2005, kdy tragicky zahynula, a šéfredaktorství na následující 3 roky převzal Peter Wagner. V roce 2009 se ho ujaly Jana Kramářová a po ní Eva Zdařilová, která v roce 2011 odešla na mateřskou dovolenou. Ta vedení redakce předala Pavlu Kubaníkovi a Heleně Sadílkové. Od podzimu 2013 je ředitelkou sdružení, resp. spolku Lada Viková.

Současnost časopisu

V roce 2010 byl časopis zařazen na seznam recenzovaných neimpaktovaných periodik spravovaný Radou pro vědu a výzkum. Kromě publikování odborných recenzovaných článků se ale na podobě časopisu nic jiného nemění: Romano džaniben i nadále otiskuje také popularizační články přístupné nejšířší veřejnosti, aby tak zůstal informační, referenční a diskusní platformou pro celou řadu profesních skupin a především pro Romy samotné.

V roce 2016 byl celý archiv časopisu od roku 1994 až po současnost digitalizován a on-line zveřejněn na webu spolku. Nejnovější dva ročníky časopisu jsou vždy přístupné pouze našim předplatitelům, starší čísla si v PDF může stáhnout z našich webových stránek kdokoliv.

Složení výkonné redakce v roce 2020:

Šéfredaktoři: Pavel Kubaník, Helena Sadílková

Redaktoři: Lada Viková, Renata Berkyová, Jan Ort

Technické redaktorky: Eva Zdařilová, Jiřina Kuklová Stolařová

Redakční rada časopisu Romano džaniben:

Redakční rada časopisu zodpovídá za jeho odbornou a obsahovou stránku. Její členové jsou vybíráni dle svého působení a erudice v jednotlivých vědeckých oblastech, do kterých romistika zasahuje. Redakční rada časopisu navrhuje členy Odborné poradní a konzultační skupiny, kteří jsou odpovědní za recenzování zaslaných příspěvků a jejich doporučení či nedoporučení k publikování. Konečné rozhodnutí o publikování však je na členech rady.

Redakční rada se schází minimálně jednou ročně a na tomto setkání projednává a schvaluje další směřování časopisu a ediční plán.

Členové:

Mgr. Michael Beníšek, Ph.D.
Seminář romistiky, Katedra středoevropských studií, FF UK Praha

PhDr. Jan Červenka, Ph.D.
Seminář romistiky, Katedra středoevropských studií, FF UK Praha

Mgr. Viktor Elšík, Ph.D.
Ústav obecné lingvistiky, FF UK Praha

Mgr. Lucie Fuková
antropoložka, od r. 2020 Státní zdravotní ústav

PhDr. Jana Horváthová
Muzeum romské kultury v Brně

Mgr. Pavel Kubaník, Ph.D.
Seminář romistiky, Katedra středoevropských studií, FF UK Praha

Mgr. Alexander Mušinka, Ph.D.
Ústav rómskych štúdií, Prešovská univerzita v Prešove

Mgr. Tatiana Zachar Podolinská, PhD.
Ústav etnológie Slovenskej akadémie vied

doc. Jurina Rusnáková, PhD.
Ústav romologických štúdií na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre

Helena Sadílková, Ph.D.
Seminář romistiky, Katedra středoevropských studií, FF UK Praha; Ústav soudobých dějin Akademie věd ČR; Romano Džaniben, z.s.

Mgr. Lada Viková
Katedra sociální a kulturní antropologie, FF Univerzita Pardubice; Romano džaniben, z.s.

Struktura časopisu

RECENZOVANÁ ČÁST

Od roku 2009 minimálně polovinu časopisu tvoří vědecké články odborníků působících na poli celé řady vědních oborů, z nichž je možno nahlížet na historii, kulturu a jazyk Romů. Jejich odbornou úroveň a vědecký přínos před publikováním zhodnotí nezávisle na sobě dva recenzenti.

Příspěvky do recenzované části časopisu podléhají před publikováním recenznímu řízení. Texty jsou po přijetí redakcí a po vyhodnocení formálních náležitostí šéfredaktorem anonymizovány a předány k posouzení dvěma odborníkům. Odborníci jsou vybíráni podle zaměření posuzovaného textu z okruhu Redakční rady nebo Odborné poradní a konzultační skupiny. Vypracované posudky buď příspěvky k publikování doporučí, doporučí po přepracování nebo nedoporučí. V případě nejasností je text předán k posouzení ještě třetímu recenzentovi.

NERECENZOVANÁ ČÁST

V časopise i přes odborné zaměření zůstávají nadále zachovány níže uvedené rubriky. V České republice totiž dosud nevychází jiné periodikum, které by pravidelně věnovalo rozsáhlejší prostor memorátům především z období II. světové války, textům psaným v romštině, prezentaci romských osobností a recenzím a anotacím romistické literatury. Redakce časopisu Romano džaniben přitom publikování tohoto typu textů a informací považuje za stejně zásadní jako je přinášení nových vědeckých poznatků, a proto jim i do budoucna bude věnovat stejnou péči.

Literatura

V této rubrice jsou pravidelně zveřejňovány autorské texty zavedených nebo začínajících romských spisovatelů. V případě autorů píšících romsky jsou jejich texty publikovány vždy v originále s českým nebo slovenským překladem, díla psaná v ostatních jazycích jsou publikována v českém překladu (resp. v českém originále). Ukázky jsou doplněny minimálně krátkou biografickou poznámkou o autorovi. Stále jsme otevření k navázání nových kontaktů na autory, jejichž díla dosud v časopise nebyla publikována, abychom je mohli v časopise představit.

Portrét osobnosti / Rozhovor

Z řad Romů se rekrutují nejen v České republice, ale v celosvětovém měřítku osobnosti vynikající svými schopnostmi a dovednostmi ve všech myslitelných oborech lidské činnosti. Imperativem časopisu Romano džaniben a především milou povinností je o těchto výtvarnících, politicích, hudebnících, literátech a mnohých dalších zpracovat portrét nebo je osobně navštívit a nahrát s nimi rozhovor, který následně v časopise opublikujeme. Druhým, neméně důležitým důvodem pro publikování rozhovorů, je dokumentování historických etap z pohledu přímých účastníků. Nejčastěji jsou obsahem rozhovoru válečné vzpomínky, migrace za prací apod.

Recenze a anotace

Tato rubrika obsahuje kratší anotace i obsáhlejší rozborné recenze romistické literatury a monografií romských autorů, výběrově i poezie a beletrie reflektující romskou kulturu.

Personální zázemí spolku

V roce 2020 se aktivně na chodu spolku, redakčních pracích a koordinaci projektů podíleli následující členové spolku:

- Výkonná redaktorka (od roku 2000) a od září 2013 ředitelka spolku: **Mgr. Lada Viková** – psycholožka a romistka, odpovídá za redakční práci a dobrou jazykovou úroveň časopisu, zodpovídá za prosazení edičního plánu stanoveného Redakční radou. Podílí se jak na redakční práci, tak na korekturách, a pomáhá s výběrem literatury k recenzování. Zároveň se od září 2013 více podílí na administrativní činnosti a řízení celého spolku, je přítomna při jednáních o zamýšlených projektech, jedná se sponzory, spoluorganizuje schůzky redakční rady apod.

- Výkonná redaktorka a od května 2011 šéfredaktorka: **Helena Sadílková, Ph.D.** – romistka – zodpovídá za recenzní posouzení jednotlivých textů, zajišťuje komunikaci s autory a s recenzenty příspěvků. Podílí se na redakčních pracích a na prepisech českých a romských textů, překládá z angličtiny, doplňuje články o anglická resumé a aktivně zapojuje do redakčních prací

studenty romistiky na FF UK a podílí se na výběru vhodných recenzentů pro romistickou i beletristickou literaturu, komunikuje s autory recenzovaných odborných článků.

- Výkonný redaktor a od května 2011 šéfredaktor: **Pavel Kubaník, Ph.D.** – romista, organizuje setkání Redakční rady, získává příspěvky do recenzované i nerecenzované části časopisu, podílí se na redakčních pracích, udržuje spolupráci se Seminářem romistiky na FF UK, komunikuje s recenzenty. Podílí se na prepisech rozhovorů, zodpovídá za sekci literatury a vyhledává literaturu vhodnou k recenzování. Je zodpovědný za organizaci pravidelného diskuzního setkávání Romistické utopie.

- Výkonná redaktorka **Mgr. Renata Berkyová** – Absolventka romistiky, v současné době působí v Pražském fóru pro romské dějiny při Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, kde se zabývá válečnou a poválečnou historií Romů. Má dlouhodobou zkušenost s lektorováním (JABOK, Nová škola, Kher, Romea). Od roku 2008 spolupracuje s organizací Romea – jako odborná poradkyně se podílela na natáčení dokumentárních filmů Stíny romského holocaustu (2014) a LETY (2019), pravidelně přispívá do časopisu Romano Vodí. Je autorkou romské poezie a prózy. V redakci se podílí na redakci textů nerecenzované části a korekturám slovenského jazyka.

- Výkonný redaktor **Mgr. Jan Ort** – Výzkumný pracovník na Semináři romistiky FF UK, kde je současně doktorandem. Dlouhodobě se věnuje antropologickému výzkumu mezi Romy, a to především na východním Slovensku. Ve svém disertačním projektu se potom zaměřuje na poválečnou historii Romů v Československu. Vedle toho má zkušenosti s lektorováním a výukou romského jazyka. V redakci má na starost rubriku recenzí a anotací.

- Koordinátorka projektu Dějiny Romů ve výuce: **Mgr. Markéta Skočovská** – Absolventka oborů romistika na FF UK v Praze a žurnalistika na FSV UK v Praze. Vede interkulturní dílny od roku 2016. Jako koordinátorka projektu odpovídá za plnění harmonogramu, průběžné evaluace, komunikaci týmu, komunikaci s donátory, tvorbu průběžných a závěrečných zpráv, přípravu podkladů pro metodika a za PR projektu. Zároveň koordinuje samotné dílny na

školách a zodpovídá za komunikaci se školami, lektorkami, romskými pamětníky apod.

• Administrativní a technická podpora spolku: **Mgr. Jiřina Kuklová Stolařová** a **PhDr. Eva Zdařilová** – obě absolventky romistiky, mají na starosti distribuci časopisu předplatitelům a organizační a administrativní chod redakce, udržují korespondenci s předplatiteli a přispěvateli, zodpovídají za další administrativní záležitosti spolku (vyúčtování grantů a jiná projektová administrativa), spravují jeho webové stránky. Na redakčních pracích se pak podílí především překlady z německého jazyka (Eva Zdařilová) a korekturami (obě).

Časopis Romano džaniben v roce 2020

Projekt byl realizován v souladu s podmínkami dotací a splnil plánovaný záměr vydat dvě čísla časopisu *Romano džaniben* 1/2020 a 2/2020. Obě čísla byla vydána nákladem 300 kusů.

Projekt byl a stále je určen: romistické obci, odborníkům a studentům romistiky a přílehlých oborů, romské i neromské veřejnosti se zájmem o romskou kulturu, Romům uplatňujícím své právo požívat a šířit vlastní kulturu v mateřtině, romským i neromským organizacím: neziskovým, charitativním a církevním organizacím, médiím, státní správě, specializovaným pracovištím, resp. profesním skupinám, které se dostávají do přímého styku s Romy: učitelům, sociálním pracovníkům, romským poradcům a asistentům, pracovníkům policejní a vězeňské služby.

Úspěchem je, že se stále daří držet vysokou úroveň recenzovaných článků a dodržet podmínky Rady pro výzkum, vědu a inovaci, a to z doby, kdy byl časopis úspěšně zařazen na seznam recenzovaných časopisů (viz str. 20):

(<http://www.vyzkum.cz/storage/att/>

[B824F2CAD362169FB3F3287B0C4B6D7A/Seznam%20%C4%8Dasopisu%20pro%20rok%202015.pdf](http://www.vyzkum.cz/storage/att/B824F2CAD362169FB3F3287B0C4B6D7A/Seznam%20%C4%8Dasopisu%20pro%20rok%202015.pdf))

Zároveň si redakce uvědomuje, že vzhledem k současné situaci v oblasti hodnocení vědy bude do budoucna třeba usilovat o zařazení časopisu do mezinárodních databází vědeckých časopisů, aby i nadále byl časopis pro autory zajímavý.

Díky recenznímu řízení se však prodlužuje doba od přijetí článku v redakci k jeho publikování. Recenzní řízení každého článku trvá minimálně 2-3 měsíce, v některých případech dochází k vypracování nových posudků po přepracování původního textu, tedy přípravná fáze článku může trvat i 5-6 měsíců.

Redakce časopisu *Romano džaniben* připravila v roce 2020 k vydání **dvě čísla časopisu**, z nichž jedno bylo monotematické (lingvistické, při jeho vzniku redakce spolupracovala s externím editorem lingvistou Viktorem Elšíkem), druhé vzniklo z různých textů zaslaných do redakce. Úkolem redakce bylo

jednat s autory, komentovat jejich texty, dohlédnout na průběh recenzních řízení, sestavit nerecenzovanou část, provést jazykové korektury a výběr obrazového materiálu. Jednotícím tématem prvního z čísel akademické (recenzované) i revuální (nerecenzované) části je **téma dialektologie centrální romštiny**, druhé číslo časopisu nemá jednotící téma a sestává z článků, které redakce shromáždila.

Vzhledem k zaměření časopisu na širokou veřejnost a vzhledem k rozdělení časopisu na dvě části – odbornou a neobornou – si časopis zachovává předplatitele a zároveň publikované texty nezůstanou čtené pouze v kruhu akademickém, ale dostane se jim širšího obecnstva, což směřuje k jejich popularizaci.

Z povahy časopisu a způsobu jeho distribuce skrze Českou poštu a.s. vyplývá, že nedochází k žádnému omezení jeho dostupnosti. Časopis je možné snadno objednat v redakci, je stále možné objednat si archivní čísla tohoto časopisu buď poštou, nebo mailem (kontakt je možné najít v tiráži časopisu a na webových stránkách - <http://www.dzaniben.cz/>).

OBSAH ČASOPISU V ROCE 2020

ROMANO DŽANIBEN 1/2020

Monotematické číslo 1/2020 sestavoval hostující editor, lingvista Viktor Elšík, který je i autorem zásadního editoria.

Viktor Elšík

Centrální romština a příspěvky k jejímu strukturnímu popisu a dialektologii. Úvod k tematickému číslu Romano džaniben

Centrální romština je souhrnné označení variet romštiny, kterými hovoří či hovořilo romské obyvatelstvo dlouhodobě etablované na území východní části střední Evropy. Text představuje centrální romštinu z dialektologického hlediska (včetně jejího rozdělení na skupiny severocentrální a jihocentrální); podává podrobný přehled dosavadních deskriptivních zdrojů (gramatik, slovníků apod.) i textové dokumentace; a načrtává perspektivy dalšího výzkumu centrální romštiny.

Recenzovaná část

Michael Beníšek

Lexikální (mikro)dialektologie užské romštiny

Článek je dialektologickou studií o slovní zásobě lokálních variet romštiny, kterými se mluví na území někdejší užské župy na dnešním slovensko-ukrajinském pomezí. Užská romština je představena jako heterogenní nářeční areál, který se skládá ze dvou regionů: západoužského na Slovensku a východoužského na Ukrajině. Studie ukazuje, že celý areál je po lexikální stránce součástí nářečního kontinua severocentrální romštiny a zejména jejího východního makroareálu, přičemž jej charakterizují i některá nářeční specifika. Hlavní pozornost je věnována popisu lexikální variability v rámci užského areálu. Studie dokládá, že největší rozdíly mezi západoužským a východoužským regionem se týkají vlivu odlišných kontaktních jazyků na obou stranách hranice. Pozorovat lze i skutečnost, že východoužský region je po lexikální stránce konzervativnější než západoužský, ačkoli i v západoužském regionu lze narazit na některé lexikálně konzervativní variety. Článek se dále zabývá lexikální variací v rámci obou regionů a zmiňuje izoglosy, které státní hranici protínají. Na příkladu lexikálních archaismů se studie dotýká i dynamiky slovní zásoby a podává příklady zděděných slov, které lokálně nebo celkově zastarávají či již dokonce zanikly.

Viktor Elšík

Severogemerský (tzv. šoškárský) dialekt romštiny a jeho fonologická specifika

Severogemerský dialekt je soubor blízce příbuzných lokálních variet centrální romštiny, jímž se hovoří na severovýchodě slovenského Gemeru. Dialekt vyniká tím, že prodělal sadu

perceptivně výrazných posunů v místě artikulace sibilant (sykavek), které dialekt jasně vymezují oproti sousedním nářečním oblastem a jež zároveň vedly k fonologicky neekonomickému a typologicky řídkému systému sibilant. Vedle základních informací o sociolingvistické situaci a dialektologickém zařazení dialektu předkládá text především podrobnou diachronní analýzu fonologického systému sibilant v severogemerské romštině, pojednává jak o změnách v rámci systému sibilant, tak o vývoji sibilant z nesibilantních konsonantů. Zatímco některé z těchto změn mohou být přesvědčivě motivovány fonologickou konvergencí v důsledku bilingvismu mluvčích v kontaktních jazycích, další změny vyžadují interní vysvětlení a odkaz na univerzální tendence hláskové změny či na strukturní fonologické parametry.

Zuzana Bodnárová

Užívání určitého členu v předložkových frázích v jihocentrální romštině

Tato práce si klade za cíl popsat jazykové změny, které vedly k zjednodušení paradigmatu určitého členu nebo dokonce k úplnému zániku členu v předložkových frázích rozličných variet jihocentrální romštiny. Pokouší se identifikovat jazykové procesy, které mohly jednotlivé změny zapříčinit, jako například analogie nebo jevy podmíněné kontaktem. O některých z kontaktních změn pojednává v širším kontextu eroze značení rodu a čísla ve varietách jihocentrální romštiny, které jsou v kontaktu s maďarštinou.

Nerecenzovaná část

Zuzana Bodnárová

Rukopisy Václava Kohautha

Příspěvek popisuje a analyzuje jeden z nejstarších písemných záznamů severocentrální romštiny, maďarsko-romský glosář *Exercitatio Linguae Zingaricae* pořizený roku 1821 na východě Slovenska kanovníkem Václavem Kohauthem z kláštera v Jasově. Příspěvek obsahuje také přepis dokumentu s českým překladem a poznámkami k jednotlivým místům.

Helena Červeňáková-Lalíková

Romane paramiša

Výběr z autorských textů, které čerpají z lidových vyprávění, anekdot a dalších příběhů tradovaných mezi Romy na severním Gemeru. Texty byly prvně publikovány autorkou na jí spravovaném facebookovém profilu *Romane paramiša* (Romské pohádky). V rámci čísla slouží i jako ukázka severogemerského dialektu romštiny, jehož fonologickým specifickým je věnován text v recenzované části.

Pavel Oláh

Poezie Pavla Oláha

Tři básně autora písničích v romštině, češtině a polštině. V rámci čísla slouží i jako ukázka jihocentrálního dialektu romštiny, jemuž je věnován text v recenzované části.

ROMANO DŽANIBEN – 2/2020

Rozsahem výraznější číslo (oproti plánovaným 180 stranám mělo 249 stran a navíc dvě barevné přílohy) je pestrou ukázkou různých témat z oblastí historie, antropologie, lingvistiky a umění.

Recenzovaná část

Michal Schuster

„Jinak bychom tady nebyli.“ Příběh rodiny Dychovy z obce Hrušky (okr. Břeclav)

Případová studie se zaměřuje na rekonstrukci života romské rodiny z jihomoravské obce Hrušky od druhé poloviny 19. století, v meziválečném období a především za druhé světové války, kdy se její členové stali oběťmi nacistického pronásledování osob označených za „cikány“. Studie přispívá k historickému výzkumu života konkrétních romských lokálních společenství, rodin a jednotlivců v kontextu vývoje centrálně řízeného a prováděného řešení „cikánské otázky“ v Protektorátu. Zvolená perspektiva studie umožňuje uvažovat o soužití a pronásledování na místní úrovni a zároveň kvalifikuje dopad opatření na státní úrovni. Autor analyzuje lokální přípravy a provedení deportace „cikánů a cikánských míšenců“ do koncentračního tábora Auschwitz-Birkenau. Řeší otázku, jak lokální začlenění a uznání Romů ze strany místních úřadů a institucí mohlo ovlivňovat a zmírňovat, aspoň po jistou dobu, jejich vyloučení a kategorizaci a též jejich deportaci do koncentračního tábora spolu s možností se dočasně nebo trvale této deportaci vyhnout.

Renata Berkyová

Žádosti o uznání holokaustu Romů a Sintů v Čechách. Výsledky výzkumu žádostí o osvědčení podle zákona 255/1946 Sb. u lidí vězněných v CT Lety

Studie je založena na analýze žádostí o osvědčení podle zákona 255/1946, který poskytuje kompenzace za účast Čechoslováků v národním boji za osvobození během druhé světové války, a na který později navazují další zákony o odškodnění. Studie se primárně zabývá žádostmi o rasové pronásledování během války. Na vzorku 93 žádostí lidí uvězněných v tzv. Cikánském táboře v Letech u Písku, kteří požádali o vydání osvědčení v letech 1956–1998, se autorka zaměřuje na proces uznávání jejich uvěznění v Letech jako součásti holokaustu Romů a Sintů. Při zkoumání přístupu tří skupin aktérů – žadatelů, státních úředníků a dvou zprostředkujících organizací (Svaz protifašistických bojovníků a Svaz Cikánů-Romů) – se autorka soustředí na obtíže při dokazování uvěznění a při vyjednávání o uznání rasové perzekuce. Podrobně představuje také konkrétní případy, kdy byly důvody pro rasové pronásledování Romů zpochybňované.

Kristýna Hájková

Hledání skulin v mocenské asymetrii: veřejná angažovanost na slovenském venkově v intersekcionalní perspektivě

Článek se zabývá způsoby a limity participace občanů na veřejném životě na slovenské vesnici s asi třetinovým podílem romského obyvatelstva. Výchozím teoretickým konceptem je intersekcionalní teorie, skrze kterou lze analyzovat, jak kategorie genderu a etnicity ovlivňují přístup k moci jednotlivých aktérů v komunální politice a spolkové angažovanosti. Mocenská asymetrie založená na etnicitě je v tomto výzkumném terénu tak výrazná, že na první pohled zneviditelnuje i základní a všeho se týkající kategorii, jakou je gender. Opresivní mechanismy Romům znesnadňují účast v komunální politice a ve spolcích, ovšem nezabraňují jim se veřejného života účastnit zcela. Zejména romské ženy dokázaly najít skulinu v opresivních mechanismech a založit své veřejné aktivity na neformálních vazbách. Ovlivňují dění v místě, ve kterém žijí, přestože mají v rukou pouze omezené nástroje a jejich veřejná angažovanost stále zůstává zvenčí limitována. Zařazení kategorie genderu do analýzy umožňuje popsat strukturální bariéry, kterým čelí romské ženy, a zároveň opresivní mechanismy, které zdánlivě zastírají i základní kategorii genderu.

Michael Beníšek

O původu Piurkova seznamu romských slov u Miklošiče

Předmětem stati je dialektologická analýza seznamu romských slov, který roku 1872 uveřejnil Franc Miklošič s úvodní poznámkou „Seznam slov zaznamenaný v okolí Užhorodu a sdělený mi panem Piurkem“. Článek rozebírá jazykový materiál z dialektologického hlediska a dochází k závěru, že slova nemohou představovat dialekt romštiny z okolí Užhorodu, nýbrž abovský dialekt z okolí Košic.

Nerecenzovaná část

Arne B. Mann

Kto boli obeť v Motyčkách?

Text přibližuje probíhající pátrání po utrpení Romů a romských obětech z období druhé světové války na Slovensku, a dále připomínání těchto obětí. Na příkladu obce Motyčky je ukázáno, jak obtížné je dnes určit identitu obětí upálených nacisty v chalupě na okraji obce. Mezi upálenými mohli být jak Židé, tak i Romové. Případ tak především dokládá skutečnost, že Romové na Slovensku podporovali rasově pronásledované ukrývající se Židy.

Markéta Hajská

O trajo si t'al pestrivo / Život musí být pestrý. Vyprávění Viktora Salinase

Rozhovor vedený Markétou Hajskou s Viktorem Salinase, pamětníkem z komunity olašských Romů a otištěný dvojjazyčně (olašská romština, čeština), představuje životní příběh pamětníka. Text zahrnuje i rodinné legendy o původu zakladatelů rodu a jeho usazení se ve slovenské obci Dolná Seč, vzpomínky na období druhé světové války a poválečný vývoj včetně soupisu z roku 1959, odchod rodiny do západních zemí a její návraty zpět. Pan Salinas se proslavil jako muzikant a část jeho vzpomínek je tak věnována i písňové tradici a hudební produkci olašských Romů a dále také typickým zvykům olašských Romů.

Eva Kropiwnická

Baro pharo kamiben / Osudová láska a další ukázky z tvorby

Po krátkém představení autorky Karolínou Ryvolovou přináší příspěvek jednu prózu a tři autorčiny básně v romském originále a českém překladu (přeložily Karolína Ryvolová a Eva Danišová). Ústředním tématem této její tvorby jsou mezilidské, především rodinné a partnerské vztahy, láska a životní postoje.

Renata Berkyová

Překročit mantinely normality a zaplnit prázdná místa

Úvodní text krátce shrnuje v následujících textech prezentované ukázky z výstavy *Bílá Místa* a snahy tvůrců z oblasti vizuálního a performativního umění (včetně divadelního přestavení Gádžové jdou do nebe z produkce Divadla Husa na provázku) o kritický pohled na postavení nejen Romů v celé společnosti, ale i romského umění v současném veřejném prostoru.

Vendula Fremlová

Bílá Místa

Text podrobně popisuje proces vzniku a koncepci výstavy *Bílá Místa* a také dlouhé vyjednávání o místě její expozice. Kurátorky výstavy, Vendula Fremlová a Věra Duždová Horváthová se snažily touto výstavou identifikovat a zaplnit mezery (bílá místa) kulturních institucí ve vztahu k romským vizuálním umělcům a romským tématům ve vizuálním umění obecně. Zvláště v Ústí nad Labem, kde se výstava konala, nebyl hlas romského umění dosud v potřebné míře prezentován. Text je doprovázen fotografiemi z výstavy.

Barevná příloha:

Desetistránkovou barevnou přílohu tvoří historické fotografie ilustrující příběh rodiny Dychovy z Hrušek na Břeclavsku (viz článek Michala Schustera).

Výtvarná příloha:

Příloha o rozsahu 16 stran představuje výstavu *Bílá Místa*, která se konala v druhé polovině roku 2020 ve výstavní síni Hraničář v Ústí nad Labem. Barevné fotografie zachycují jednak vybrané exponáty a dále několik reportážních fotografií z vernisáže této výstavy.

Součástí obou čísel je jako obvykle rubrika recenze a anotace, která představuje několik knih publikovaných v poslední době.

Financování časopisu:

Vydání obou čísel časopisu Romano džaniben v roce 2020 podpořili:

Ministerstvo kultury ČR částkou 463 000,-

Magistrát hl. m. Praha částkou 166 600,-

FF UK v Praze přispěla na dialektologické číslo částkou 49 000,-

Za štědrost děkujeme těmto a také soukromým podporovatelům.

Další aktivity spolku v roce 2020

Vedle vydávání stejnojmenného časopisu se spolek Romano džaniben zabývá také dalšími projekty, které jsou většinou edičního nebo vzdělávacího charakteru. V roce 2020 jsme plánovali zůstat věrní oblasti vzdělávání a prohlubování odborné diskuze pomocí již tradičního projektu **Dějiny Romů ve výuce** a přednáškového cyklu **Romistické utopie**. Leč pandemie covidu-19 podobu obou těchto projektů výrazně ovlivnila – viz níže.

Romistické utopie 2020

Cílem cyklu neformálních přednášek Romistické utopie je síťovat komunitu odborníků zabývajících se z různých stran studiem života Romů a zároveň prezentovat nové poznatky z výzkumu pro zainteresovanou veřejnost. Počínaje rokem 2010 jsme uspořádali již přes 60 těchto přednášek, v posledních letech na půdě Kampusu Hyberská. Přednášky slouží mimo jiné i redakci časopisu k navazování kontaktů a poptávání textů do recenzované i nerecenzované části.

Cyklus přednášek byl bohužel v roce 2020 přerušen z důvodu protipandemických opatření. Hned první, březnová přednáška doc. Vařeky k archeologickému průzkumu v Letech u Písku byla zrušena jen několik dnů před konáním.

Přednáškový cyklus těží především z neformální atmosféry a možnosti setkávat se, což v roce 2020, resp. v období akademického roku, kdy se přednášky konají, nebylo možné. Jelikož akademická obec (vyučující, studenti), kteří tvoří hlavní publikum Utopií, bylo přehlceno nutností on-line komunikace včetně různých seminářů a konferencí (mnohdy uskutečněných, ale v podstatě nenavštívených), rozhodli jsme se nenastoupit prozatím cestu přechodu do on-line prostředí a věnovali se spíše revizi uspořádání cyklu po jeho první dekádě a diskusi o možnostech posunout se výhledově od pouhých pořádání přednášek k diskusním panelům na vybrané aktuální téma. V tuto chvíli zůstávají nápady připravené pro období, jakmile bude možné pravidelná setkání opět uskutečnit.

ROMISTICKÉ UTOPIE

Současný výzkum o Romech v ČR a ve světě.
Přednáška a diskuse.

36 37 38 39 40 41 42 43 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 59 60 62 63 64 65 66
2016 2017 2018 2019 2020

#61

**ARCHEOLOGICKÝ VÝZKUM
TÁBORA V LETECH**

Pavel Vařeka
Katedra archeologie FF ZČU v Plzni

ČTVRTEK, 19. 3., OD 19:00, KAMPUS HYBERNSKÁ, HYBERNSKÁ 4, SÁL 3D

Pořádá Seminář romistiky KSES FF UK a časopis romistických studií Romano džaniben s podporou Magistrátu hlavního města Prahy.

Uplynulé Utopie na www.dzaniben.cz

Dějiny Romů ve výuce

Projekt Krajinou příběhů romské historie poskytuje již jedenáctým rokem zázemí pro pedagogy základních a středních škol a nověji i pro pracovníky s dětmi a mládeží, kteří chtějí do hodin dějepisu a společenských věd a svých volnočasových programů zahrnout také informace o moderní historii Romů žijících na českém území. Na webových stránkách www.krajinoupribehu.cz jsou průběžně publikovány odborně zpracované kapitoly týkající se historie Romů na území ČR od počátku 20. století po současnost, které mohou pedagogové využít v běžné výuce dějepisu a společenských věd a pracovníci zařízení ve svých volnočasových programech.

Na webových stránkách www.krajinoupribehu.cz jsou průběžně publikovány odborně zpracované kapitoly z romských dějin, včetně příběhů romských pamětníků, které jsou zasazeny do interaktivních map podle místa, kde se udály.

V roce 2020 bylo pro web zpracováno 10 nových příběhů osob a míst spjatých s historií Romů na území ČR; nově se tak návštěvníci webu mohou seznámit s příběhy pamětníků z lokalit, jako jsou Prachatice, Louny, Velké Hamry, Jihlava, Stará Červená Voda nebo Ostrava.

Ke každému textu vytvořila metodička materiál s jednotlivými úkoly pro žáky/uživatele, která radí, jak ve výuce správně s materiály pracovat.

Kromě interaktivních map a dalších zajímavých odkazů na webu nabízí projekt 2. stupňům základních škol, středním školám a nově také nízkoprahovým zařízením, vysokým školám a dalším také dílny, během nichž získávají žáci informace o romské historii, kultuře i jazyce a pod vedením lektorů se přímo setkávají s romskými pamětníky a informanty leckdy i v jejich přirozeném domácím prostředí. Pomocí orálně historických metod se žáci učí zachycovat a reflektovat tyto příběhy. V roce 2020 se uskutečnilo 5 bloků dílen v nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež v Praze, Jihlavě a Velkých Hamrech, na Univerzitě Pardubice a na setkání středoškolských a vysokoškolských studentů pořádaném Romea o.p.s. Prošlo jimi 119 klientů a studentů. Velkou část účastníků tvořili tentokrát Romové.

Účastníky už tradičně zaujaly nové informace o historii Romů, o jazyce, osobnostech, nově i informace o romských spisovatelích a ukázky z tvorby („knihu si koupím a přečtu“). Je znát, jaký vliv má osobnost pamětníka i na celkové uvažování („studovat se dá kdykoli“). Jako velmi přínosné se ukázalo, že máme v projektu mezi lektory Romy. Účastníci ocenili informace o romském jazyce. „*Budu své děti učit romštinu*“; „*Naučila jsem se spoustu romských slov*.“; „*Dozvěděla jsem se, že jsou přejatá slova, která používá čeština*

z romštiny.“; „Snad se naučím pořádně romsky“. Někdo dokonce vyžadoval, aby dílna obsahovala „více informací o romském jazyce“.

Cennou a podrobnou zpětnou vazbu týkající se i metodologie dílen jsme obdrželi od studentů sociální antropologie Univerzity Pardubice, kde dílny proběhly experimentálně v on-line prostředí:

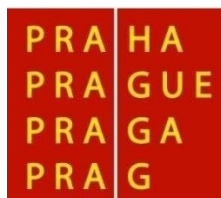
„Je to zajímavý nápad, takto online sdílet příběhy pamětníků. Určitě to může pomoci upevnit komunitu vnitřně, ale zároveň i ji představit okolí.“; „Je určitě důležité představit dětem i jiné kultury, se kterými se střetávají každý den a třeba ani netuší, jak dlouhou a společnou historii s nimi sdílí.“; „Je to zajímavější poslouchat skutečný příběh a zvláště, když ho vypráví dotyčný člověk.“

Cílem celého projektu je prostřednictvím moderní historie Romů tematizovat aktuální celospolečenské problémy a u dětí a mládeže aktivovat schopnost kriticky uvažovat o tématech otevřené i skryté xenofobie či netoleranci vůči členům naší společnosti. Nově, vzhledem k výraznému zastoupení Romů v našich cílových skupinách, cílíme na vyšší povědomí o historii Romů právě mezi jimi samotnými.

Projekt v roce 2020 podpořilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy částkou 182 000 Kč, Magistrát hlavního města Prahy částkou 50 000 Kč a Nadační fond obětem holocaustu částkou 50 000 Kč. Děkujeme za podporu.

Propagace

V roce 2020 jsme veřejnost aktivně oslovovali zejména prostřednictvím sociálních sítí – především Facebooku, kde již naše stránka přesáhla 1300 fanoušků a 1400 odběratelů. Interakce u jednotlivých příspěvků a jejich stoupající tendence naznačují, že odběratelé obsah publikovaných sdělení skutečně sledují.

Zapojením romistů a dalších kolegů z přidružených oborů zejména ze Slovenska se navíc daří propagovat a zpřístupňovat odborný i revuální obsah časopisu dalším zájemcům, a to i mezi Romy.

Romano džaniben
@RomanoDzaniben - Herausgeber

Jetzt kaufen

Startseite Info Fotos Veranstaltungen Mehr ▾

Gefällt dir Nachricht senden

Info Alle ansehen

- 1 Časopis romistických studií www.dzaniben.cz
- 2 Džaniben vychází dvakrát do roka. Předplatné činí 360 Kč/rok. Návod, jak si časopis předplatit najdete na stránkách www.dzaniben.cz
Můžete si jej tak... Mehr ansehen

1.393 Personen gefällt das, darunter 91 deiner Freunde

1.453 Personen haben das abonniert

<http://www.dzaniben.cz/>

Nachricht senden

Herausgeber

Änderungen vorschlagen
Hat diese Seite eine Telefonnummer?

Fotos Alle ansehen

Beitrag erstellen

Foto/Video Ich bin hier Freunde markieren

Romano džaniben
Gestern um 08:17 · 🌐

Máme potřebu si připít na tu smrt časopisu, kterou se nám podařilo za poslední měsíce vydat. Neuvěřitelných 800 stránek textu ve 4 krásných číslech. Přijďte se s námi s redakcí, s editory a autory potkat osobně. Na předním dvoře Kampusu Hyberská a v kavárně. Jednotlivá čísla vám krátce představíme a nabídneme i něco navíc 😊 Těšíme se na vás!

Café džaniben
NEFORMÁLNÍ SETKÁNÍ S REDAKCÍ A AUTORY TEXTŮ NAD POSLEDNÍMI ČÍSLY ROMANO DŽANIBEN

DI, 22. JUNI UM 19:00 UTC+02 UHR
Café džaniben
Prag
Renata, Karolina und 9 Freunde

Zusagen ▾

👥 Eva Nováková und 3 weitere Personen

Zhodnocení roku 2020

Rok 2020 se do dějin celého světa zapíše jako rok pandemický a ne jinak jsme jej vnímali i my ve spolku Romano džaniben. Omezení plynoucí z epidemiologické situace ovlivnila i činnost našeho spolku a museli jsme při realizaci projektů hledat alternativy. I přesto hodnotíme rok 2020 jako úspěšný:

Opět se nám podařilo vydat zajímavá čísla unikátního časopisu Romano džaniben, jenž je jediným odborným romistickým periodikem v České republice.

Již 11 let se daří pořádat projekt Dějiny Romů ve výuce, a to vždy s pozitivní odezvou. Realizátorky dokázaly navázat spolupráci jak s novými školami, tak s romskými informátory. Během posledního roku realizace projektu se navíc ukázalo jako perspektivní zaměřit do budoucna vedle základních a středních škol pozornost také na nízkoprahová zařízení, na studenty-pedagogy apod.

Celkově je možné činnost Romano džaniben z. s. v roce 2020 vyhodnotit jako úspěšnou: všechny naplánované aktivity se podařilo díky přiděleným dotacím a díky snaze členů spolku realizovat. Spolek tímto rokem završil 27 let trvání a nepřetržité kontinuity a je naším přáním, aby se nadále dařilo aktivity udržet a rozvíjet.

Za spolek Romano džaniben

Lada Viková